

Yıldırım C. (2018). "Howard S. Becker (2014), Mesleğin İncelikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Nasıl Yürütülür? Ankara: Heretik Yayınları, 352 s. ISBN: 978-605-85333-2-5.", *Karadeniz Araştırmaları*, XV/60: 229-233.

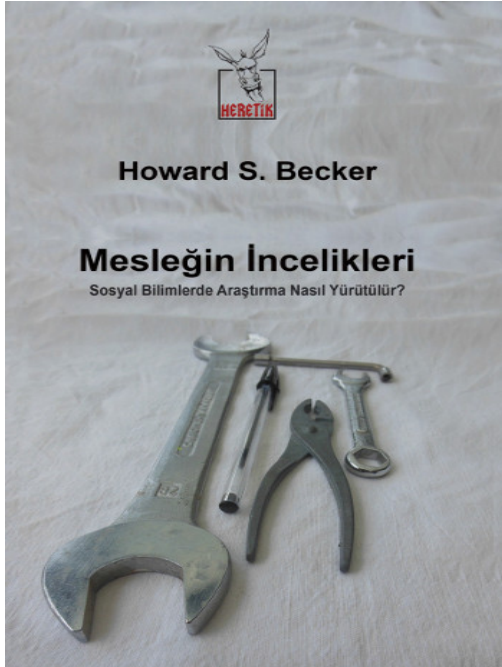
Makale Gönderim Tarihi: 24.10.2018; Yayına Kabul Tarihi: 22.11.2018

BECKER Howard S. (2014). "Mesleğin İncelikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Nasıl Yürütülür?" Ankara: Heretik Yayınları, 352 s. ISBN: 978-605-85333-2-5.

Cuma YILDIRIM*

Sosyal bilimlerde düşüncelerin sistematik olarak kaleme alınmasında, veri-

lere ulaşılmasında ve bulguların analiz edilmesinde önemli zorluklar yaşanmaktadır. Bu zorlukları aşmak için birçok sosyal bilimci tarafından, bilimsel araştırma yöntemlerine dair çalışmalar yapılmıştır. Howard S. Becker da bu araştırmacılar-
dan biridir. Becker (2014) bu kitabında, diğer bilimsel araştırma yöntemleri kitaplarından farklı bir yol izleyerek deneyimlerini aktarmış ve sosyal bilimcilerin bir araştırma esnasında hangi taşların altına nasıl bakması gerektiğini ortaya koymuştur. Ayrıca yazar bu kitabında hangi pratiklerin çalışmayı düzlüğe ve sonuçta düzgün bir işin nasıl çıkarılabileceğine ilişkin incelikleri bir

usta çırak ilişkisi bağlamında okuyucularına sunmuştur. Kitap, "İncelikler", "İmgelemler", "Örnekleme", "Kavramlar" ve "Mantık" olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

* Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ORCID: 0000-0002-3504-8771, E-posta: cumayildirim2706@gmail.com

Kitabın değerlendirmesine geçmeden önce, Levent Ünsaldı'nın takdim bölümündeki çok önemli bir tespitine dikkat çekmek istiyorum. "Türk sosyal bilimcisi keşfetmek ve araştırmak için değil de malumat ve tasnif için programlanmış gibidir; memuriyetleri ve talimnameleri her ikisi için de vazgeçilmez kutsallıklardır". Ülkemizdeki sosyal bilimlere yönelik araştırmalarının büyük bir kısmının bu doğrultuda yapılması sosyal bilimlerin ruhuna aykırılık teşkil etmektedir. Yine aynı zamanda ülkemizdeki yöntem kitapları, temel metodolojik unsurları sunmaları dışında, bir araştırma sırasında karşılanabilecek her şeyi öngördükleri izlenimi uyandırmaları ve araştırmayı tek düze kurgulamaları sebebiyle yaratıcılığa ve melezlenmeye karşı kapıları kapatmaktadırlar.

Elimizdeki bu kitap; yazarın sahip olduğu deneyimleri aktarması ile bu alanda yayınlanan diğer kitaplardan farklı olma özelliğine sahiptir. Gerçekten de bu kitap, okumaya başlamadan önceki yöntemleri bir tarafa koymayı ve çeşitleri sorular sorarak çalışmayı daha da zenginleştirmeyi ve gerçeklere daha çok yakınlaşmayı sağlamaktadır. Özellikle alan araştırmalarında yapılan anketlerin veya görüşmelerin, sadece belirli bir konu üzerine odaklandığı düşünülürken; gerçekten öyle mi? Sorusuna cevap alınmadığı görülmektedir. Verilen cevaplar ise, sadece yazarın kanaatlarına ve birikimine bağlıdır. İşte bu kitap tüm bu gerçekçi olmayan yöntemleri bir tarafa koymayı ve asıl gerçeğin ne olduğu ve nasıl aranması gerektiğini bizlere kolay ve anlaşılır bir dille sunmaktadır.

Kitapta her bölümün içerdiği incelikler yazarın şahsî tecrübeleriyle örneklendirilerek aktarılmaktadır. Yazar incelikleri şu şekilde tarif etmektedir; incelikler bildiğimiz ya da bilmek istediğimiz şeylerle ilgili verileri anlamlandırmanıza ve bulduğumuz şeylerin temelinde yeni sorular formüle etmemize yardımcı olan düşünme biçimleridir. İnceliklerin yaptığı şey, araştırma için yeni sorgulamalara, durumların karşılaştırılması ve kategorilerin inşası için yeni olanaklara vb. imkan tanımak için bir şeyleri tersine çevirmenin, farklı görmenin yollarını sunmaktır. Burada çıkarmamız gereken incelik; bir araştırma yaparken yeni bir şeyin ortaya çıkabileceğinden ve buna bağlı olarak başka bir olayın yaşanabileceğinden emin olmaktır. Emin olamayacağımız şey ise, yeni bir şey olduğunda söyleyebileceğimiz anlamlı bir şeyin olup olmayacağıdır. Dolayısıyla, toplumsal ve bilimsel kabullerin, sosyal bilimlerde yöntem düşüncesinin en büyük düşmanı olarak görüldüğü söylenebilir. Bu inceliğin, düşünce alanımızın sınırlarını genişletmeye, başka ne düşünebileceğimize ve sorabileceğimizi görmeye, yaşamda olup bitenin çeşitliliğiyle hemhal olma noktasında fikri kapasitemizi artırmaya yönelik olduğu belirtilebilir.

İkinci bölüm olan "İmgelemler"de yazar, araştırmacının çalıştığı olguya yaklaşırken yararlandıkları bilgilerden veya günlük hayattaki izlenimlerden beslenerek ortaya çıkan hayal gücüne dikkat çeker. Buradaki inceliklerin en önemlisi araştırma öncesinde veya araştırmaya yeni başlamışken hayalde olan veya o imgenin zihindeki tasarımından olabildiğine soyutlanabilmek üzerinedir. Bu incelik, öncelikle araştırmaları gündelik hayat deneyimliy-

le bariz biçimde bağdaşmayan imgelemlerden kaçınmak üzerinedir. Peki soyut imgelemlerden nasıl kaçınmalı? Bu tarz imgelemlerden kaçınmanın en iyi yolu; toplumsal yaşamın ilgi duyduğumuz alanında nasıl birinci elden bilgi edinilebileceğini bilmekten geçmektedir.

Yazar çalışmasında iki tür imgelem üzerinde durur: Tözcü imgelem ve bilimsel imgelem. İlk imgelem çalışılan konuyla ilgili önceki bilgiler ve kanaatlerden oluşur ve bunlar sadece yapılan araştırma hakkında genel bir fikre sahip olmayı sağlar. Yazar tözcü imgelemin, çalışmalarımızı oldukça fazla etkileyeceği için özellikle dikkat etmemiz gerektiğini söylemektedir. Ancak bunu nasıl yapabiliriz? İmgelem, gündelik tecrübelerimizden geriye kalanlardan girer kafalarımıza; öyleyse daha sağlıklı bir imgeleme ulaşmak için gündelik yaşantımızın doğasına müdahale etmemiz gerekir. Yani toplum hakkında bir şeyler yazmak istiyorsak, onunla ilgili birinci elden bir şeyler bilmemiz ve tanımamız gerekir. Ancak araştırmacı yeni bir çalışma nesnesini eline aldığı anda gündelik yaşamın temsilleriyle de yetinmemelidir. Toplanan veriler ve kurulacak hipotezlerin sınanmasıyla araştırmanın yönünü belirlemelidir. Ayrıca yazar burada hikayeler oluşturmak ve boş hipotezler kurmak gibi farklı incelikleri anlatır. Hikaye oluşturmanın inceliği; konumuzla ilgili, bulunmasını zaruri gördüğümüz veya yokluğunda konuyu kayda değer biçimde eksik bırakacak olan her şeyi içeren ve bunları anlamlı kılmaktır. Başka bir deyişle, hikayenin içereceği ve üzerine kurulacağı kaide öyle olmalıdır ki, okur bunu olaylarla arasındaki bağlantıların mantıklı ve tutarlı bir yolu olarak makul bulabilsin. Boş hipotez inceliği ise, hayatta meydana gelen olayların, kişilerin sadece kendi eylemlerine ve seçimlerine değil, ilişki içinde olduğu tüm diğer insanların yaptıklarına da bağlı olduklarını hesaba katmaktır. Yazar bunu karşılıklı-olumsallık olarak da ifade etmektedir.

Bu bölümdeki diğer bir incelik, toplumu bir makine olarak görmektir. Yani üzerinde çalıştığımız meseleye müdahil olabilecek tüm tarafları her zaman dikkate almamız gerektiğidir. Bu incelik önemli olabilecek hiçbir unsur dışarıda bırakmamaya sevk eder. Yazar toplumla ilgili yeterli bir tasarım elde edilebilmesinin zor olduğunu; ancak bu işi sürekli tekrarlayarak aramaya devam etmeye ve buldukça yeni parçaları mekanizmaya takmakla çözülebileceğini söylemektedir. Şunu da unutmamak gerekir ki bu incelik, üzerine çalıştığımız konunun, hangi yönleriyle tekrara dayalı olduğunu düşünmeye karar verdiğimizde işe yarayabilir.

Ancak, bazen toplumsal yaşamı farklı bir şekilde, birbiriyle bağlantılı süreçler olarak anlamayı tercih ederiz. Bu şekilde düşündüğümüzde makine imgesinde olduğu gibi tekrarlardan ziyade bağlantıları vurgularız. Burada diğer bir incelik olan organizma olarak toplum devreye girmektedir. Bu incelik, esasında bir dizi toplumsal etkinliğin organik bir özelliğe sahip olduğunu düşünmek, üzerinde düşündüğümüz meseleye katkıda bulunan her türden bağlantıyı aramak, her biri diğerinin işleyiş koşullarını oluştururken birbirlerini nasıl etkilediklerini görmeye çalışmaktır.

Üçüncü bölümde araştırılan konuya ilişkin “Örneklem” konusu ele alınır. Örneklemenin mantığı, tüm kategoriye genelleyebilecek bir iddia için örneklemin ikna gücü taşımasıdır. Yazar bu konuda ele alınan örneklemin her zaman bütünü temsil etmek durumunda olmayacağı hatırlatmasını yapar. Örneklem ile ilgili temel sorun, parçanın ait olduğu bütünü temsil etmeyebileceği ve doğru sonuçlar çıkarmamıza olanak sağlamayabileceğidir. Yazar bu soruna incelik olarak tesadüf örneklemini önermektedir. Yani her kesimin zorunlu olmamakla birlikte genellikle eşit oranda örnekleme dahil edilme şansının olduğu biçimde seçeriz. Diğer bir sorun ise, hangi tür örgütlenmenin üzerine çalıştığımız nesnenin sadece bir parçasını oluşturan bir bütünü işaret ettiğini öğrenmek isteğidir. Burada da kullanılan örneklemin neyi kapsadığını bilmek gerekir. Yazar örneklem seçiminde betimlemelerin önemine dikkat çekerek; betimlemelerin basmakalıp düşüncelerimizden kopmamıza olanak tanıdığını söyler. Toplumsal olguların doğru bir şekilde betimlenmesinde ve analizinde başlıca engel, cevapların çoğuna halihazırda sahip olduğumuzu düşünmemizdir. Ancak yazar bunları tartışmasız olarak kabul etmenin yerine, kendimiz bilakis gidip okulların ve hastanelerin gerçekte ne yaptıklarına bakmalıyız der. Bu inceliğin uygulanmasındaki en önemli unsur; sözcüklerin gerçeklikle aramıza koyduğu bariyeri ortadan kaldırmasıdır.

Yazar verilerin toplanmasındaki hatalara da değinerek şu incelikleri söyler: Verilerin nereden geldiğini, bunları kimin topladığını kurumsal ve kavramsal sınırlarının neler olduğunu ve tüm bunların incelediğimiz meseleyi nasıl etkilediğini sürekli olarak araştırmacı kendisine sormalıdır. Çünkü başkaları tarafından toplanan verilerde kaçınılmaz olarak o kadar çok olası hata vardır ki bu çabadan vazgeçme gibi bir seçimimiz yoktur.

Kitabın dördüncü bölümü “Kavramlar” konusuna ayrılmıştır. Yazar buraya kadarki kısımda imgelemlerimiz üzerine düşündükten ve incelenecek vakaların uygun bir örneklemini yani bizi ilgilendiren olgu türlerinin eksiksiz bir yelpazesini kapsayan bir örneklemini bulduktan sonra sıranın işin fikri kısmına geldiğini söylemektedir. Yazar ilk inceliğin, kavramlar, verileri bir nevi özetleme yolu olduğundan bunların, özetledikleri verilere uygunluk göstermeleri gerektiğini belirtir. Araştırmalarda ortaya çıkan sonucu basmakalıp yargılardan ya da herhangi farklı bir nedenden ötürü bazı olguların bir kenara bırakılması kavramların kusurlu olmasına neden olur. Çünkü kavramlar, siz onları formüle edip tanımladığımızda, kapsadıkları tüm hususları detaylıca tarayıp incelemiş olduğunuz varsayımını barındırır. Eğer imgelememiz kusurlu bir örneklem üzerine kuruluysa başımız derde girecektir. Aksine, dışarıda bırakılan vakaları sistematik olarak arayacak olursak çalışmamızın kalitesi artacaktır.

Kavramlar tanımlanırken, elimizde bulduğumuz vakalar toplamınca biçimlenir. İşte sosyal bilimciler, üzerinde çalıştıkları sorunun gerçekte ne olduğuna tam anlamıyla vakıf olmadan veri toplamaya başladıklarından gerçek bir sonuca ulaşamazlar. Sahada veri toplanırken hangilerinin veri olarak kabul edileceğinden, duyduklarından hangilerini yazacaklarını-

dan emin değildirler. Buradaki sorun, ne üzerinde çalıştıklarını tam olarak bilememeleridir. Bu soruna yönelik incelik; eldeki verilerin hangi sorunun cevabının bunların olacağını kestirmektir. Aslında kavramlar, ampirik araştırma sonuçlarıyla yani dış dünyadan edinilen bilgiyle sınıp geliştirilmesi gereken ampirik genelleştirmelerdir. Ancak bu bir soruna da yol açabilir. Çünkü vakaların çoğu, kuramımızın öne sürdüğü biçimde cereyan etmez; bunun nedeni ise, farklı bir etkinin gözden kaçırılmış olma olasılığıdır.

Kavramların verileri özetlediğini düşünen yazar; bu bağlamda kavramları tanımlamak, kavramların ayrıştırmasını yapmak, vakanın kavramı tanımlamasına izin vermek, genelleştirme yapmak ve kavramları ilişkilendirmek ile ilgili inceliklere yer vermektedir. Ayrıca yazar incelenen bir olayın kavramı tanımlamasına izin vermenin olaylarda çeşitlilik gösteren boyutları da tanımlama yolunu açacağını söylemektedir.

Son bölüm olan "Mantık" bölümünde yazar, eğer bildiklerimiz doğruysa, mantıksal düşünme inceliklerini kullanarak başka nelerin doğru olabileceğini; bunu da daha fazla veri toplamadan elde edebileceğimizin mümkün olduğunu söylemektedir. Mantıksal incelikteki kasıt, veriler kapsamında başka nelerin doğru olabileceğini görmektir. Başka bir deyişle, mantık bildiklerimizden yeni şeyler ortaya çıkarmak için belli kurallar doğrultusunda müdahale etme yollarıdır.

Sonuç olarak yazar bu kitabıyla mesleğin inceliklerini örneklerle bizlere sunmakta ve üzerinde çalıştığımız konunun halihazırda irdelenmiş yönleri dışındaki taraflarını ortaya çıkararak verilerimizden elde edebileceğimizin en iyisini elde etmemiz için bize yol göstermektedir. Ancak yazar bu incelikleri bilmenin yeterli olmadığını, uygulanması ve alışkanlık haline getirilmesi gerektiğini de tavsiye etmektedir.